

do. — Slovenci, nikar se ne motimo, ampak spoznajmo: gerdo je to, gerše kot se nam in vam vidi, in nekaj prav sramotniga v našem jeziku; to stori, da je naš jezik tako mehak, bi rekli tako babji, da ne Nemcem, ne družim Slavjanom ne dopade. Slovenci se hvalimo, da imamo naj starejše dokumente. V g. Metelkovi gramatiki sta dva natisnjena, prvi se začne: „Glagolite po nas redka slovesa,“ pazite: „redka,“ ne „redke.“ Tisti jezik je pač veliko bližej ilirščini, kot naši slovenski. Samo zato, ker se bojemo marsikteriga Slovenca razkačiti, poterdim, da je to naš starinski jezik, zraven pa tole vprašamo: Če je tak staroslovenski jezik, zakaj ga pa ne posnemate?? Po tem takem to niso nobene nove oblike, kakor bi nekteri Slovenci radi, ampak stare, — naše navadne oblike pa so bolj nove. — Dajmo toraj rečnimu spolu u višebroju nazaj njegovo pravico, in prilog povsod z njim vzajmimo: 1) ker Slovenci poleg Kupe še dan današnji tako govoré; 2) ker so naši slovenski prededje tudi tako govorili; 3) ker se to znajdetudi v družih slavjanskih narečjih; 4) ker vsi jeziki, kateri besede gibajo, postavimo latinski in greški, neutrum v višebroju za neutrum imajo, ne pa za femininum; 5) ker to naj več k lepoglasju našega jezika pripomore.

4. Vsak rodoljub je gotovo že večkrat obžaloval, da smo mi Slovenci od lepote cerkveno-slavenskiga jezika, kteriga nekteri Slovenci za staro-slovenskiga imajo, toliko zgubili. Tako smo zgubili imperfectum in perfectum simplex, zaklicavni sklon, instrumental brez predmeta (praepositio), in leta in leta bodo pretekle, preden se bo vse to zamoglo vpeljati. Nekteri Slovenci v prostem govoru izpušajo končno glasnico, in govoré: dobr' vin' nameš „dobro vino,“ lepš' roža, nameš „lepša roža.“ Tako se je zgodilo, da smo tudi zgubili gibanje 2. stopinje priloga. Pri mnogih Slovencih se comparativ samo v moškem spolu giblje, ženski se ne giba, rečni spol dobiva možki prilog. Bolj ponatorno je to v ilirskem jeziku, ker se 2. stopnja u vsih 3 spolih giba po navadi priloga. To je tudi v navadi pri nekterih Štajarskih Slovencih in pri belih Krajncih, in če od zgoraj Krajskiga kdo k njim pride, in jezik zamerljivo posluša, bo to kmalo zapazil, in kmalo se prepričal, da se to z našim jezikom lepo vzame. To mi zamoremo brez odloge v naš jezik vpeljati, toliko več, ker je tudi v naše šole vpeljano, da se tudi v tej reči sami med saboj in z Iliri zjedini.

(Dalje sledi.)

Ptuji jezik.

Iz Gradca.

(Konec.)

In taka je s ptujšino vsigdar in povsodi bila in bode vselej. Je huda mačoha. Vsi v dogodbini le količkaj učeni to vejo. *) Ravno za tega voljo pak so tudi leta 1848 vsi zvesti poslanci in pravi rodoljubi in prijatli potlačenih narodov v našem cesarstvu pred vsem terjali: ravnopravnost, ravnopravnost! Kar jednemu narodu, to drugemu, da ne bode jeden drugemu hlapec! da si bodo vsi brati med seboj! Imajo vsi jednake dolžnosti in dache, grejo tudi vsim jednake pravice in pomoči. Pred vsem vsakemu njegov jezik v pisarnice in perve šole; njegove sine za učnike in urednike, ki razmere svojega naroda poznajo, si njegove potrebe skusijo, z njim po bratovsko čutijo

*) V l. 1848 je vés Horvaški in Slavonski narod za orožje prijel, da se je obranil vsiljenega madžarskega jezika, jarma in tak svoje huje nesreče.

in kterim je mar sreče in časti svojih rojakov, svojega naroda. — Hvala Bogu! pravica je obveljala. Cesarska beseda in ustava ste jo nam zagotovile. Cesarske postave in ministerski ukasi se že vsakemu narodu pišejo u njegovim jeziku. Tudi sodbe se pri nas že po slovensko obnašajo, in kar še v drugih pismih in rečeh s praznimi izgovori krati, se gotovo ne bode predolgo — gotovo ne čez prvi državni zbor kratilo, ker vsaki dobro vé, da tičas ne more zadovoljnosti in pravega mira biti, dokler se enim krivično ali za slepih vzrokov voljo krati, kar se drugim obilno daja. —

Bi tedaj naši prosti ljudje le nekaj v dogodovšini podučeni bili, ali saj zadnje leta naše novine skerbno brali, bi vedili česar nam je treba, kaj nam je prava pomoč, kaj pravica, kaj zvižaja, kaj škoda. Si ne bi pomoči samo za silo in na videz želeli, temuč bi se za tako pomoč poganjali, ki vsim in za vsigdar pomaga. *) — Bi naše novine brali, bi vedili, kako so se naši verni poslanci na deželnem in državnem zboru pritožili, da naše slovenske kraje marsiktera nadloga tare, ki je drugod ni; bi vedili, da smo popreje premalo pravih naših sinov med oskerbniki imeli, ki bi se bili podstopili in hiteli iz ljubezni do svojih se tem nadlogam ustavljati; i. t. d. Z jedno besedo: kdor hoče vediti, kar je za nas Slovence prav ali ne, kaj nam pomaga in gré, naj naše rodoljube posluša, naj naše novine bere. Drugi gledajo pred vsem na se in svoj narod. Naše reči jih ne skerbijo; tedaj jih iz misli pustijo, ali jih iz nevednosti, nemarnosti ali clo iz protivnosti na opak in krivo razlagajo, in po svojem zavijajo. Kdor nam iz njih prerokuje, je za nas lažljiv prerok. —

V „Slovanu“ (IV. ledna) se bere, da pri Rusinih mašniki očitno narod čez ustavno zagotovljene pravice učijo, in mu pomagajo nekterih protiustavno ravnanje zavrnjati. Vse jih hvali!

Z veseljem zvemo, da so g. svetovavec ljudskih šol naročili, da se morajo odsihdob slovenski primiki tudi po slovensko pisati. Naj bi tega ne pozabili g. kerstniki in bi berž ne samo imena in primike, temoč vse svoje uredne knjige slovenski spisovati začeli! Drugod se že ravna po ravnopravnosti. Zapovedati se to ne more. Začeti se mora. Izgled! Izgled! Ž.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Celja 30. suš. I. F. (Konec.) Že od mnogo krajev so nam ljube Novice radostnih vesti prinesle, kako se slovenska mladež slavno v materinšini obnaša. Marsikdo si je že morda pomislil, da pri nas vse spi stari spanek nemarnosti, da že slov. mladež zdaj po stari, žalostni navadi se le ptujšine derži ter za materinšino nemara. Temu, hvala Bogu! ni tako. Ne spomenem radostnega napredka v učivnah, zakaj to je zapoved, torej brez velikih zaslug. Prostovoljno, poleg pa težavno delo kaže čisto ljubezen do materinšine. Vadbeni pisani list „Slavija,“ katerega iskrenejši tukajšnih gimn. učencov vsako nedeljo celo polo izdajajo, je temu živa priča. Slovanska knjigovna, kateri so že s svojimi ako tudi malimi pridavki temelj postavili, tudi dokazuje, da jim je terda volja napredovati, kakor so počeli. Pri tej priložnosti ne morem opustiti, slav. rodoljubov poprositi, da bi imenovano knjigovno podpirati blagovolili. Važnost takega poslužetja

*) Kdor ima jutri ali čez en teden 100 ali 1000 gl. dobiti, si bode tistina mesto njih danes s 5 gl. odpraviti dal! Ali ktera občina bode gizdave ali samopridne želje petih ali desetih občanov spolnila, če s tem 100 drugih ali vse svoje v nesrečo pogrezne?!

tukej opisovati bi mi ljube Novice morda težko dovolile, torej ostanem pri kratkej prošnji, se oslanjanjoč na blagodarost milih rodoljubov. Saj pravi rodoljub ne čaka na prošnjo; kak hitro zve za priložnost, kjer bi mogel kaj za svoj narod storiti, je že tudi s pomočjo tam. O tem nas je že več rodoljubov prepričalo, katerim se tukaj očitno in serčno zahvalimo. Čast. g. Volfu fajmeštru, kateri so nam veliko zbirko jugoslavenskih knjig v obojem narečju na porabo poslali; g. Paulih-u c. k. dačniku (Steuereinnehmer) v Šostanu, verlemu Čehu pa že tudi boljsemu Slovincu, kot je marsikteri naših domačinov, kateri je imenovani knjigovni 4 gl. sr. podaril, kak hitro je od nje slišal ter jej tudi za prihodni dnarno in knjigovno podporo obljubil; g. F. K. duhovniku v Brazlovčah in tukajšnjemu g. J. Š. za podarene knjige. Ako bi kdo imenovani knjigovni kako podporo namenil, naj jo blagovoli Slovenskemu učitelju nižjih gimn. šol u Celju poslati.

Novičar iz Krajskiga.

Iz Ljubljane. Pretekli petek zjutraj zgodaj so cesar iz Laškiga skozi Ljubljano natihama na Dunaj nazaj šli. — Poslednjikrat omenjeno zadevo med vis. deželnim poglavarstvom in Ljublj. mestnim odborom vgodno poravnati, je zbor v poslednji seji na predlog g. Dr. Burgerja odbor iz treh odbornikov (g. Dr. Burgerja, g. Dr. Ahačiča in g. Ambroža) za sostavo vsih to zadevo dotikajočih razjasnil izvolil. — V četrtek je prišel 4. bataljon domačiga regimenta iz Laškiga (Vidma) v Ljubljano; sliši se, da bo veliko vojakov vsake kompanije začasno poslovljeno. — Nemško-slovenski del slovenskiga besednika, ki se ga je slovensko društvo v Ljubljani v letu 1848 lotilo, je iz prvih rok dokončano. Vesela novica! — Slava pa neutrudljivim rodoljubam, ki so leto za letom skoraj dan na dan pri tem delu sedeli, silno obširno delo na Vodnikovi podlagi dokončati! Slava pa tudi tistim gospodam po deželi, ki prvotni izdelk pretresujejo, popravljajo in pomnožujejo! Naj bi ne opešali v tem trudu, po katerim bo prišlo imenitno delo na dan. Če bi se v ta besednjak porabilo tudi pravdoznasko imeništvo, ki se zde na Dunaju natiskuje, — besede dušoslovja, zdravništva i. t. d. bi bil kaj bogat slov. zaklad! — V četrtek ob 11. uri dopoldne bo v učelišu 8. gimnazijalniga klasa očitna skušnja ucencov kmetijskih šol. — Za torek napovedano petje slovenskih pesem v Ljublj. gledišu bo jutri (v četrtek); pele se bojo neke sledeče pesmi, in kakor se sliši, prav izverstno: Kje dom je moj, Mornar. Zapušena, Pod oknam, Popotnik, Moje jutro in Domovinska. — Iz Dunaja zvemo, da je naš neutrudljivi domoljub g. Navratil začel učene besede dušoslovja ali dušoznanstva (psihologije) poslovenjevati, in da misli ta slovniček s pridjano nemško omejnico (definicijo) na svitlo dati. Hvala vredno je to pričetje, in želeti je, da bi bilo delce kmalo dokončano, ker slov. besede, v dušoslovje segajoče, so sosebno gospodam potrebne, ki imajo v porotah opraviti. Gotovo bojo rodoljubi, ki imajo morebiti že kaj dušoslovnih besed nabranih, g. Navratila v tem delu radovoljno podpirali; natis bo rad vsak tiskar prevzel, ker se bo slovniček lahko prodajal.

Novičar iz Ljubljane.

4. dan t. m. je bil presvitli cesar že spet na Dunaji. V Benetkah, kjer je bil z veliko slavo sprejet, je podaril 20,000 lir revežem — Nemške zadeve se ne bojo dognale v Draždanah; kakor se sliši, je

Frankobrod izvoljen za daljne pomenke nemške zveze. — Spet je šlo 40 kmetov iz zgornjiga Avstrijskiga na Ogersko, se ondi vselit. — Na Poljskim je goveja kuga večidel zginila. — Osnove nove postave za vodne pravice je ministerstvo kupčijstva kučijskim zbornicam v prevdark predložilo. — Dunajska banka je razglasila stan svojiga premoženja 1. dan tega mesca, ki je je memo poslednjič (25. svečana) razglašeniga močno poboljšal; bankovcev je od tistiga časa za 4 milijone 128,859 gold. nazaj potegnila; gotovine v sebru je pa za 2 milijona 734,007 gold. 44½ krajc. pridobila; sedanji stan banke (ktera bankovce izdaja) je bil tedaj 1. dan t. m. tale: gotoviga premoženja ima za 291 milj. 311,196 gold. in 46 krajc., (med tem za 37 milj. 1254 gold. in 6½ krajc. srebra), bankovcev pa je za 249 milj. 693,332 gold. med ljudstvom. — V Temešvaru v serbski vojvodini se je 3. dan t. mesca strašna nesreča zgodila, pri kateri se še ne vé, koliko ljudi je ob življenje prišlo; smodnik (pulfer) v nekim hramu terdnjave se je vnel, in ga s strašno silo razdjal.

Slovó vodja Ljubljanske narodske straže

Janeza Baumgartnerja

o njegovim odpovedu tega vodstva 3. aprila 1851 vsim gospodam stražnikom *).

Njih veličanstvo, presvitli cesar Ferdinand I. so me po prečastnim sklepu 19. avgusta 1848 vodja Ljubljanske narodske straže poterditi blagovolili.

O tistim času, stresovanim od mnogih viharjev, je bilo lahko previditi, da tako častni poklic bo sklenjen z mnogimi žertvami, nevarnostmi in težavami.

Ne predernzna cenitev moje lastne moči, ampak živo spoštovanje visociga cesarjeviga zaupanja, ki mi je o ravno tistim silovitim času na to mesto poklicalo, in gotovo spoznanje Vašiga slavniga obnašanja in žlahniga nadušenja, kakor tudi Vašiga nagnjenja, ki ste ga vselej do mene skazali, me je spodbodlo, to vodstvo prevzeti.

Kar sim po svoji slabi moči o tem imenitnim poklicu storiti zamogel, sim zvesto storil, in naše združeno prizadevanje je pripomoglo, da Ljubljanska narodska straža je čista ostala vsaciga madeža, in da je svoj poklic slavno spolnila.

Od mnogih strani je bilo obnašanje naše straže pohvaljeno, in v spolnitvi svojiga poklica smo se vseskozi tako védli, da se nihče ni prederznil Ljubljanske narodske straže kedaj le z nar manjšim obrekam očitno napasti.

So bile naše opravila tudi z mnogoterimi žertvami sklenjene, smo jih vunder serčno radi posvečili prerogjeni vstavni vladi in njenimu roditelju, našimu ljubljenimu cesarju, in jih s sveto hvaležnostjo položili na oltar pomlajene domovine.

Okoljšine so me napravile, da se zopet podám v pokojni stan svojih lastnih opravil, in zato sim se odpovedal meni izročenu vodstvu narodske straže.

Pri tem odstopu za svojo veliko dolžnost spoznam, se vsim gospodam stražnikom, ki ste še sedaj v tem časti vrednim kardélu, kakor tudi tistim, ki ga so med mojim vodstvom že zapustili, serčno zahvaliti za Vašo meni vedno skazovano prijaznost, in Vam svojo popolno, spoštovanje očitno razodeti za Vaše obnašanje, ki bo domovini v vedno čast.

Ostaníte neprenehama, kakor ste do sedaj bili, zvesto udani našimu ljubljenimu cesarju, naši dragi domovini in vpeljanim vstavnim napravam naše deržave!

*) Za Ljubljansko narodsko stražo mnogo zasluženi gosp. J. Baumgartner se je vodstvu straže 3. t. m. prostovoljno odpovedal in pri ti priliki od g. stražnikov s pričujočim nagovorom slovó vzal, ki ga je v mnogih iztisih med nje razdelil. Vred.